

Emberi jogi kockázatelemzés – Összefoglaló

Tisza CCGT Környezeti és Társadalmi Hatásvizsgálat

1 Bevezetés és kontextus

Jelen dokumentum a Tisza kombinált ciklusú gázturbinás erőmű (CCGT) projekthez készített Környezeti és Társadalmi Hatásvizsgálat (ESIA) egyes megállapításainak összefoglalását tartalmazza.

Az ESIA egy átfogó vizsgálat, amelynek célja a projekt kivitelezése és üzemeltetése során felmerülő környezeti és társadalmi hatások azonosítása, értékelése és kezelése. A vizsgálat a hatályos magyar jogszabályokkal, valamint a nemzetközi elvárásokkal – többek között az IFC Performance Standards és az Equator Principles követelményeivel – összhangban készült, amelyek a projekt nemzetközi finanszírozó partnereinek is alapvető elvárásai.

Az ESIA célja annak biztosítása, hogy a lehetséges kockázatok már korai szakaszban feltárásra kerüljenek, és megfelelő intézkedések szülessenek azok elkerülésére, csökkentésére vagy kezelésére. Jelen összefoglaló az emberi jogi kockázatelemzésre (Human Rights Risk Assessment, HRA) fókuszál, amely azt vizsgálja, hogy a projekt milyen hatással lehet a munkavállalókra, a helyi közösségekre és más érintettekre. A dokumentum célja, hogy közérthető módon mutassa be a legfontosabb megállapításokat a nyilvánosság számára.

2 Az elemzés célja és megközelítése

Az emberi jogi kockázatelemzés célja a projekthez és annak beszállítói láncához kapcsolódó potenciális emberi jogi kockázatok azonosítása és értékelése volt. Az elemzés nemzetközileg elfogadott keretrendszerekre épül, különös tekintettel az ENSZ Üzleti és Emberi Jogi Irányelveire (UNGP), az Equator Principles követelményeire, valamint az IFC Performance Standards előírásaira.

Ezen keretrendszereknek megfelelően az elemzés elsősorban a lehetséges negatív hatásokra összpontosít, nem pedig az előnyökre. Célja annak feltárása, hogy hol merülhetnek fel kockázatok, ezek milyen súlyosságúak lehetnek, milyen valószínűséggel következhetnek be, és milyen intézkedésekkel előzhető meg vagy mérsékelhető.

Az értékelés több forrásra támaszkodik, beleértve az alapállapot-felméréseket, az érintettekkel folytatott egyeztetéseket, valamint a vonatkozó jogszabályi és vállalati keretek áttekintését. Ezáltal egy megalapozott és strukturált képet ad a projekthez kapcsolódó emberi jogi kockázatokról.

3 Az elemzés hatóköre

Az elemzés minden olyan érintetti csoportra kiterjed, akikre a projekt hatással lehet. Ide tartoznak a projekt környezetében élő helyi közösségek, a sérülékeny csoportok, a közvetlenül vagy közvetetten foglalkoztatott munkavállalók, valamint a beszállítói láncban dolgozók.

Az értékelés számos emberi jogi témát vizsgál, beleértve a munkavállalói jogokat és munkakörülményeket, a közösségi egészséget és biztonságot, a környezeti és társadalmi hatásokat, a beszállítói lánc kockázatait, valamint a biztonsági intézkedésekhez kapcsolódó kérdéseket. Emellett figyelembe veszi az energiarendszer átalakulásának szélesebb kontextusát is, különösen a szénelapú termelésről földgázalapú termelésre való átállás társadalmi hatásait.

Az elemzés középpontjában az úgynevezett „jogtulajdonosok” állnak, vagyis azok az egyének és közösségek, akikre a projekt hatással lehet, ezáltal biztosítva, hogy az értékelés a tényleges társadalmi hatásokat tükrözze.

4 Módszertan

Az emberi jogi kockázatelemzés egy strukturált módszertant alkalmaz, amely a lehetséges hatások súlyosságának és bekövetkezési valószínűségének értékelésén alapul. A súlyosság meghatározásakor figyelembe veszik, hogy az adott hatás milyen mértékben érinti az egyéneket, hány embert érinthet, valamint mennyire visszafordítható. A valószínűség értékelése során a helyi környezet, az iparági sajátosságok és a korábbi tapasztalatok kerülnek figyelembevételre.

Az elemzés különbséget tesz az intézkedések bevezetése előtti (eredendő) és az intézkedések utáni (maradék) kockázatok között, ezáltal lehetővé téve a kockázatcsökkentő intézkedések hatékonyságának értékelését. Kiemelt figyelmet kapnak a legjelentősebb, úgynevezett „kiemelt” kockázatok, amelyek súlyosságuk vagy kiterjedtségük miatt elsődleges kezelést igényelnek.

5 Jogi és intézményi keret

Az elemzés alapját egy átfogó nemzetközi és hazai jogi keretrendszer képezi. Magyarország számos nemzetközi emberi jogi egyezményt ratifikált, beleértve az ENSZ alapvető dokumentumait és a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet egyezményeit. Európai uniós tagállamként alkalmazza az Európai Unió Alapjogi Chartáját és az Emberi Jogok Európai Egyezményét is.

A hazai jogszabályok széles körű védelmet biztosítanak többek között a munkavállalói jogok, a környezetvédelem és a diszkrimináció tilalma terén. Ugyanakkor az elemzés rámutat arra, hogy bizonyos területeken – például a kisebbségek helyzete vagy egyes társadalmi kihívások tekintetében – továbbra is fennállnak kihívások.

6 Helyi környezet és fő kockázati tényezők

A helyi adottságok jelentős szerepet játszanak az emberi jogi kockázatok alakulásában. A projekt egy ipari múlttal rendelkező, átalakuló gazdasági környezetben valósul meg, ahol bizonyos térségekben magasabb a munkanélküliség, és jelen vannak az energiaszegénységhez kapcsolódó problémák.

Külön figyelmet érdemelnek a sérülékeny csoportok, köztük a roma közösségek, amelyek gyakran társadalmi és gazdasági hátrányokkal szembesülnek. Emellett az energetikai szektorban a nemek közötti egyenlőtlenségek is megfigyelhetők, bár ezek csökkentésére irányuló törekvések már megjelentek.

A projekt része a magyar energiarendszer szénalapú termelésről való átállásának, amely környezeti szempontból kedvező, ugyanakkor társadalmi kihívásokat is jelenthet, különösen a foglalkoztatás és az átképzés területén. A földgázimporttól való függőség továbbá szélesebb körű, nemzetközi beszállítói kockázatokat is felvet.

7 Azonosított főbb emberi jogi kockázatok

Az elemzés több kockázati kategóriát azonosított. A munkavállalói jogok és munkakörülmények terén elsősorban a kivitelezési időszakhoz kapcsolódó egészségvédelmi és biztonsági kockázatok jelennek meg. A beszállítói lánc

tekintetében felmerülhetnek kockázatok a munkakörülményekkel kapcsolatban, különösen nemzetközi beszállítók esetében.

A helyi közösségeket érintő hatások főként a kivitelezéshez kapcsolódnak, például a zaj, a közlekedés és az általános zavarás formájában, valamint az esetleges környezeti és egészségügyi hatásokkal kapcsolatos percepciók révén. A biztonsági intézkedésekhez kapcsolódó kockázatok alacsonyak, de figyelembe vételük indokolt.

Az energiarendszer átalakulása további társadalmi kérdéseket vet fel, különösen a foglalkoztatás és a gazdasági alkalmazkodás területén. Emellett bizonyos, a szélesebb társadalmi és intézményi környezetből eredő kockázatok is jelen vannak.

8 Kockázatkezelési és mérséklő intézkedések

A kockázatok kezelésére átfogó intézkedéscsomag került meghatározásra. Ezek magukban foglalják a munkavédelmi rendszerek megerősítését, a munkaügyi előírások betartását, valamint a kivitelezők és alvállalkozók megfelelő irányítását.

A beszállítói lánc kockázatai megfelelő átvilágítási és beszerzési folyamatok révén kezelhetők. A közösségi hatások kezelése érdekében folyamatos párbeszéd zajlik az érintettekkel, valamint működik egy észrevétel-kezelési mechanizmus.

A biztonsági kockázatok kezelésére nemzetközi jó gyakorlatok alkalmazása biztosított, míg az energiarendszer átalakulásához kapcsolódó hatások kezelésében a projekt összhangban áll a nemzeti stratégiákkal.

9 Vállalati elköteleződés

Az MVM több vállalati szabályzaton keresztül elkötelezett az emberi jogok tiszteletben tartása mellett, beleértve az Etikai Kódexet és a munkavállalói jogokra, valamint az egyenlő bánásmódra vonatkozó előírásokat. Ezek összhangban állnak a nemzetközi elvárásokkal, ugyanakkor az elemzés szerint további fejlesztési lehetőség rejlik az emberi jogi szempontok integráltabb kezelésében.

10 Észrevételek és panaszok kezelése

A projekt fontos eleme az észrevételek és panaszok kezelésére szolgáló mechanizmus működtetése, amely lehetőséget biztosít mind a munkavállalók, mind a lakosság számára, hogy aggályaikat jelezzék. Ezek a mechanizmusok hozzájárulnak a problémák korai felismeréséhez, a megfelelő intézkedések megtételéhez és a bizalom erősítéséhez.

11 Következtetések

Az emberi jogi kockázatelemzés megállapítja, hogy a projekt olyan környezetben valósul meg, ahol az emberi jogok jogi védelme alapvetően biztosított, ugyanakkor bizonyos társadalmi kihívások jelen vannak. Az azonosított kockázatok többsége tipikusnak tekinthető nagy léptékű beruházások esetében, és megfelelő intézkedésekkel hatékonyan kezelhető.

Tisza Erőmű

Az intézkedések végrehajtásával a fennmaradó kockázatok várhatóan alacsony vagy közepes szinten maradnak. A sikeres megvalósítás kulcsa a megfelelő irányítás, a folyamatos nyomon követés és az érintettekkel való aktív együttműködés.